

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2274
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.7.2024/49
Karar Numarası : 2024/708
Başvuran : M. U. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Marmara 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın koğuşunda kapasite üzerinde mahpus barındığı ve bu durumun çeşitli sorunlara sebep olduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 2014 yılında Marmara 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna giriş yaptığını,

b. Her koğuşta 7 oda olduğunu, odaların 1 ranza ve 1 yataktan oluşmak üzere 3 kişilik olduğunu ve toplam koğuş kapasitesinin 21 kişi olduğunu,

c. 2016 yılından itibaren koğuşlara ranza konularak kapasite artırımına gidildiğini, nihayetinde her odada 3 ranza olduğunu ve 6 kişi kaldıklarını, koridora eklenen 3 ranza ile son güncel koğuş kapasitesinin 48 kişi olduğunu,

ç. Diğer illerde bulunan L tipi ceza infaz kurumlarında kapasitenin 28 kişi olduğunu ancak tutuldukları Kurumda kapasitenin 48 kişi olmasının ayrımcılık olduğunu,

d. Konu ile ilgili Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından bazı illerdeki yargılama süreçlerine bağlı olarak tutuklu sayılarındaki ani artış nedeniyle geçici kalabalıklaşma yaşandığı ve sorunun sevk veya nakil ile kısa zamanda giderildiği yönünde cevap verildiğini,

e. Yedi yıldır olan durumun ani artış olmadığını, insan haklarına aykırı olup sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olduğunu iddia etmekte ve diğer illerde bulunan L tipi ceza infaz kurumlarından birine nakledilmeyi talep etmektedir.

3. Muhatap Marmara 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden; başvuranın koğuşunun kapasitesi, kaç kişi kaldığı, tutulma süresi, koğuş ve havalandırma gibi alanlarının ayrıntılı bilgisi ile başvuranın koğuş dışı etkinliklerden yararlanma süresi hakkında bilgi talebinde bulunulmuştur. Bu kapsamda muhatap Kurumdan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın ... koğuşunda kaldığı ve başvuranın koğuşunun artırılmış kapasitesinin 48 kişi olup koğuşta 48 mahpusun kaldığı,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

b. Başvuranın koğuşunda yedi oda olduğu ve her odanın 12,45 metrekare (m²), ortak yaşam alanının 56,59 m², havalandırma alanının 65,19 m² olup koğuşun toplam alanın 208,93 m² olduğu,

c. Kurumdaki mahpusların haftada bir saat açık spor sahasına ve haftada 1 saat kapalı spor salonuna çıkıp spor etkinliklerinin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Muhatapın belirttiği 12,45 m² bireysel alana ranza ve diğer eşyaların da dâhil olduğunu, 56,59 m² ortak yaşam alanında 7-8 adet plastik yemek masası ve 48 mahpus için plastik sandalye olduğunu,

b. Diğer illerde bulunan L tipi ceza infaz kurumlarında kapasiteye uygun mahpus barındırıldığını,

c. Haftada bir saat açık spor sahasına ve bir saat kapalı spor salonuna çıktıklarını, ancak kalabalıklaşmadan dolayı çoğu etkinliğe katılım sağlayamadıklarını,

ç. Örneğin 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kapsamında konferans salonunda düzenlenen etkinlik için koğuştan rastgele seçilen mahpusların katılım sağladığını, ancak hiçbir disiplin cezası almamasına rağmen koğuştaki yaklaşık 15-20 mahpus ile kendisinin de katılım sağlayamadığını,

d. Koğuşta kapasite üzerinde kişi barınmasının mahpuslar üzerinde psikolojik sorunlara sebep olduğunu ileri sürmekte ve başvuru dilekçesindeki iddialarını tekrarlamaktadır.

5. Başvuru inceleme sürecinde; muhatap Marmara 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden 7/2/2024 tarihinde başvuranın Kuruma giriş yaptığı tarihten itibaren hangi koğuşta, kaç kişi ile ne kadar süre tutulduğu ve tutulduğu koğuşların metrekaresine ilişkin bilgi ve belge talebinde bulunulmuş ve başvuru dosyasına eklenmiştir.

6. Muhatap İdare tarafından iletilen son bilgi ve belgeye göre; çoklu koğuşların yapısının aynı olduğu, her koğuşta yedi oda olduğu ve sıhhi tesisler hariç olarak bir odanın 12,144 m², ortak yaşam alanının 65,722 m², havalandırma alanının 63,875 m² olduğu belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesi şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

9. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar Türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme*

kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Somut olayda başvuran tutulduğu koğuştaki kapasite üzerinde mahpus barındığını, etkinliklere katılım sağlayamadıklarını ve koğuştaki kalabalıklaşmanın psikolojilerini olumsuz etkilediğini ileri sürmüştür.

13. 1955 tarihli Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 2015 yılında gözden geçirilmiş ve Nelson Mandela Kuralları adını almıştır. Nelson Mandela Kuralları’nın ilgili kısmı şu şekildedir:

“Kalacak Yer

Kural 12

1. Mahpusların uyuyacakları yerler, tek kişilik küçük bir yer veya oda ise, her mahpus gece tek başına bu odada kalır. Geçici kalabalık gibi özel nedenlerle ceza infaz kurumu merkez idaresinin bu kurala istisna getirmesi gerektiğinde bile, iki mahpusun küçük bir yerde veya odada bir arada tutulması uygun değildir.

2. Koğuştaki sisteminin uygulandığı yerlerde, aynı koğuşa bu şartlar altında birbirleri ile uyuyabilecek kişiler dikkatle seçilerek yerleştirilir. Kurumun özelliği dikkate alınarak, düzenli biçimde gece denetimleri yapılır.

Kural 13

Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyumak için kaldıkları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metreküpteki hava miktarına, asgari metrekare alana, ışıklandırmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlıklı ilgili bütün gereksinimler karşılanır.

Kural 15

Her mahpusun doğal ihtiyaçlarını karşılayabileceği ölçüde yeterli sıhhi tesis bulunur ve bu tesisler temiz ve bakımlı tutulur.

Kural 16

Mahpusların iklim şartlarına uygun bir ısıda, mevsimlere ve coğrafi bölgeye göre genel hijyenik koşullar için gerekli aralıklarda, ılıman bir iklim varsa haftada en az bir kez banyo veya duş almalarına imkan verilecek şekilde, her mahpusun yararlanabileceği yeterli banyo ve duş tesisi bulunur

Giysi ve Yatak

Kural 21

Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır.

Egzersiz ve spor

Kural 23

1. Dışarıda çalıştırılmayan her mahpusun, hava koşulları müsaade ettiğinde günde en az bir saat açık havada uygun bir egzersiz yapmasına imkân verilir. (Nelson Mandela Kuralları, Çev. Türkiye İnsan

14. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 1987 yılında kabul ettiği Avrupa Cezaevi Kuralları 2020 yılında gözden geçirilerek revize edilmiş ve Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006)2-Rev Sayılı Tavsiye Kararı verilmiştir. Tavsiye Kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

“II. Cezaevi yer sıkıntısı ile başa çıkmak

6. Aşırı kalabalıklaşmayı önlemek için ceza infaz kurumları için azami kapasite belirlenmelidir.

7. Aşırı kalabalık koşulların meydana geldiği durumlarda, insan onuru ilkelerine, cezaevi idarelerinin insani ve olumlu muamele uygulama taahhüdüne, personel rollerinin tam olarak tanınmasına ve etkili modern yönetim yaklaşımlarına özel önem verilmelidir. Avrupa Cezaevi Kurallarına uygun olarak, mahpuslar için mevcut olan alan miktarına, hijyen sağlanmasına, egzersiz yapmasına yeterli ve uygun şekilde hazırlanmış ve sunulan yiyeceklerin sağlanmasına, mahpusların sağlık hizmetlerine ve dışarıda vakit geçirme fırsatına özel dikkat gösterilmelidir.”

15. Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezayı Önleme Komitesi (CPT) tarafından 2015 yılında “Cezaevlerinde Mahkum Başına Düşen Yaşam Alanı: CPT Standartları (CPT/Inf (2015) 44, 15 Aralık 2015)” konulu belgede ceza infaz kurumlarındaki yaşam alanı standartlarına detaylı şekilde yer verilmiştir. Bu kapsamda CPT’ye göre bir odada sağlanması gereken asgari yaşam alanı tek kişilik oda için 6 m², çok kişilik oda için mahpus başına 4 m² olmalıdır. CPT’ye göre asgari yaşam alanı standardına oda içindeki banyo ve tuvalet alanı dâhil değildir. Sonuç olarak tek kişilik bir oda 6 m² olmalı, ayrıca (genellikle 1 m² ila 2 m² tutarında) bir banyo/tuvalet eklentisi bulunmalıdır. Aynı şekilde çok kişilik odalardaki banyo/tuvalet bölümü de kişi başına düşen 4 m² hesabından ayrı tutulmalıdır. Ayrıca bir mahpustan fazlasını barındıran her odada banyo ve tuvaletler tamamen ayrılmış olmalıdır. Ayrıca CPT mahpusları barındırmak amacıyla kullanılan her odanın duvarları arasında en az 2 metre (m), zemini ile tavanı arasında da en az 2,5 m mesafe olması gerektiğini düşünmektedir.

16. Aynı belgede CPT, mahpus başına 4 m² standardının az sayıda kişinin kaldığı odalar söz konusu olduğunda hâlâ sıkışık koşullara yol açabildiğini belirtmektedir. Aslında tek kişilik bir odada kalan bir mahpusa sağlanması gereken asgari yaşam alanının 6 m² olması, 8 m²’lik bir odanın iki mahpus için tatmin edici yaşam alanı sağlayacağı anlamına gelmemektedir. CPT’nin görüşüne göre bundan daha fazla yaşam alanı için en azından gayret göstermek isabetli olacaktır. Sonuç olarak 4 m² asgari bir standarttır. Bu nedenlerle CPT, dört mahpusa kadar olan çok kişilik odalarda, tek kişilik oda için geçerli olan 6 m²’lik asgari yaşam alanına her ilave mahpus için 4 m² ekleyerek, arzulanan bir standardı teşvik etmeye karar vermiştir:

- 2 mahpus: en az 10 m² (6 m² + 4 m²) yaşam alanı + banyo ve tuvalet
- 3 mahpus: en az 14 m² (6 m² + 8 m²) yaşam alanı + banyo ve tuvalet
- 4 mahpus: en az 18 m² (6 m² + 12 m²) yaşam alanı + banyo ve tuvalet

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), çok kişilik koşullarda kişisel asgari alan için arzu edilen standardın 4 m² olduğunu belirtmiş ancak başvuruların 3 m²’den daha az zemin yüzeyine sahip olması durumunda aşırı kalabalıklaşmanın diğer faktörlere bakılmaksızın kendi başına Sözleşme’nin 3’üncü maddesinin ihlaline yol açacak kadar şiddetli kabul edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Kişisel alan eksikliği nedeniyle 3’üncü maddenin ihlal edilip edilmediğine karar verirken AİHM, aşağıdaki üç unsuru göz önünde bulunduracağını açıklamıştır:

i. Her mahpusun ayrı bir uyku yeri olmalıdır.

ii. Her mahpusun emrinde en az 3 m² taban alanı olmalıdır.

iii. Hücrenin genel yüzeyi, mahpusların mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin verecek şekilde olmalıdır. AİHM, bu unsurlardan herhangi birinin yokluğunun kendi içinde tutulma koşullarının aşağılayıcı muamele teşkil ettiğini ve 3’üncü maddeyi ihlal ettiği konusunda güçlü bir karine oluşturduğunu belirtmektedir

(AİHM, *Ananyev ve Diğerleri/Rusya*, B. No: 42525/07, 60800/08, 10/1/2012, para.145-148).

18. AİHM, aşırı kalabalıklaşmaya ilişkin ilkelerin *Mursic* davasında ortaya konduğunu belirtmektedir. Özellikle, ceza infaz kurumlarında çok kişilik konaklama yerlerinde bir tutuklunun kullanabileceği kişisel alan 3 m²'nin altına düştüğünde, kişisel alan eksikliği o kadar ciddi kabul edilir ki, 3'üncü maddenin ihlal edildiğine dair güçlü bir karine ortaya çıkar. İspat yükümlülüğü davalı Hükümete aittir; ancak Hükümet, kişisel alanın kısıtlı tahsisini yeterince telafi edebilecek faktörlerin bulunduğunu göstererek bu karineyi çürütebilir. 3'üncü maddenin ihlal edildiğine ilişkin güçlü karine, ancak aşağıdaki faktörlerin kümülatif olarak karşılanması durumunda çürütülebilecektir:

i. Minimum 3 m² gereken kişisel alandaki azalmaların kısa, ara sıra ve küçük çaplı olması,
ii. Bu süreler hücre dışında yeterli hareket özgürlüğünün ve hücre dışında yeterli aktivitenin eşlik etmesi,
iii. Başvuranın genel olarak uygun olarak tanımlanabilecek bir gözaltı tesisinde tutulması ve gözaltı koşullarının başka ağırlaştırıcı yönlerinin bulunmaması gerekmektedir (AİHM, *Mursic/Hrvatistan [BD]*, B. No: 7334/13, 20/10/2016, para. 137-141).

19. Mahpus başına 3 ila 4 m² kişisel alan aralığında ölçülen bir ceza infaz kurumu hücresi söz konusu olduğu durumlarda, alan faktörü AİHM'in tutukluluk koşullarının yeterliliğine ilişkin değerlendirmesinde önemli bir unsur olmaya devam etmektedir. Bu gibi durumlarda, alan faktörünün, tutukluluğun uygunsuz fiziksel koşullarının diğer yönleriyle birleşmesi durumunda, 3'üncü maddenin ihlal edildiği tespit edilecektir. Bir mahpusun, ceza infaz kurumundaki çok kişilik konaklama yerlerinde 4 m²'den fazla kişisel alana sahip olduğu ve bu nedenle kişisel alan sorununa ilişkin herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığı durumlarda, tutukluluğun fiziksel koşullarının diğer yönleri, Mahkeme'nin Sözleşme'nin 3'üncü maddesi kapsamında bir başvuranın tutukluluk koşullarının yeterliliğine ilişkin değerlendirmesiyle ilgili olmaya devam etmektedir. Bu hususlar arasında açık havada egzersiz yapma, doğal ışık veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma imkanı ve temel sıhhi ve hijyen gerekliliklerine uygunluk yer almaktadır. Bir bireyin belirtilen koşullar altında tutulma süresi de dikkate alınmalıdır (AİHM, *İlerde ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 35614/19, 5/12/2023, para. 170).

20. AİHM çok kişilik koşullarda bir mahpusa tahsis edilen asgari kişisel alanın hesaplanmasına ilişkin metodolojiyi netleştirmiştir. Buna göre AİHM, CPT'nin konuyla ilgili metodolojisinden hareketle hücre içi sıhhi tesisatın hücrenin toplam yüzey alanından sayılmamasına karar vermiştir. Öte yandan hücredeki kullanılabilir yüzey alanının hesaplanmasına mobilyaların kapladığı alanın da dâhil olduğunu, bu noktada mahpusların hücre içinde normal bir şekilde hareket etme imkânının olup olmadığının önemli olduğunu belirtmiştir (AİHM, *Mursic/Hrvatistan*, para. 114).

21. AİHM, tutulma koşullarına ilişkin davalardaki yerleşik ispat standardına göre değerlendirme yapacağını, başvuranların tutulma koşullarına ilişkin iddialarını kanıtlamak için delil toplamada yaşadıkları nesnel zorlukların özellikle farkında olduğunu ifade etmektedir. Yine de bu tür davalarda başvuranlar, şikâyet ettikleri olguların ayrıntılı ve tutarlı bir açıklamasını sunmalıdır. Bazı durumlarda başvuranlar, şikâyetlerini desteklemek için en azından bazı kanıtlar sunabilmektedir. Aşağılayıcı olduğu iddia edilen tutulma koşullarının güvenilir ve makul şekilde ayrıntılı bir açıklaması yapıldıktan sonra ispat yükü hükümete geçer. Çok kişilik koşullarda 3 m²'den daha az kişisel alan olduğu kesin olarak tespit edildiğinde kişisel alanın azlığını yeterince telafi edebilecek faktörlerin bulunduğunu ikna edici bir şekilde göstermek hükümete kalmıştır (AİHM, *Mursic/Hrvatistan*, para. 126-128).

22. AİHM, 3 m²'nin altındaki bariz veya uzun süreli kişisel alan eksikliğinde güçlü karinenin çürütülmesinin zor olacağı, hatta çürütülemeyeceği görüşünün baskın hâle geldiği kanaatindedir. Asgari kişisel alanda yalnızca kısa, ara sıra ve küçük çaplı azalmaların 3'üncü maddenin ihlaline ilişkin güçlü karineyi çürütecek nitelikte olacağını kaydetmektedir. Bunun yanında AİHM, tutulma süresinin uzunluğu, bir mahpusun yetersiz tutulma koşulları

nedeniyle maruz kaldığı acı veya aşağılanmanın ağırlığının değerlendirilmesinde ilgili bir faktör olsa da bu sürenin göreceli kısalığının -başka unsurlar onu bu hükmün kapsamına sokmak için yeterliyse- tek başına şikâyet edilen muameleyi otomatik olarak 3'üncü maddenin kapsamından çıkarmayacağını da vurgulamaktadır (AİHM, *Mursic/Hrvatistan*, para. 130-131).

23. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17'nci maddesi, ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpusun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına almaktadır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekmektedir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 39).

24. AYM'ye göre; Anayasa'nın 17'nci maddesine uymak için bir mahpusa sağlanması gereken net bir metrekaare sayısı kesin olarak belirlenemeyecek ve yapılacak asgari ağırlık seviyesi değerlendirmesinde tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların fiziksel ve zihinsel etkileri, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (AYM, *Cengiz Yetgin*, B. No: 2019/39068, 14/6/2023, para. 58).

25. Ancak AYM, alan faktörünün önemi çerçevesinde dörtten fazla mahpusun barındırıldığı çok kişilik koşullarda bir mahpus için asgari yaşam alanının 4 m² olmaya devam edeceğini belirtmektedir. Bu standart benimsenirken ilgili koşuştan bağımsız olmayan ve sadece o koşuşun kullanımına açık olan, gün ışığıyla açılıp hava kararınca kapatılan ve bu sürede bireysel veya grup olarak faaliyet yapılabilen, faaliyet konusunda kısıtlama olmayan havalandırma bahçesinin yaşam alanına dâhil edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ancak havalandırma bahçesinin kullanımının anılandan farklı olduğu veya kısıtlamalara tabi olduğu durumlarda alan faktörüne dâhil edilmeme yönünde değerlendirme yapılabileceği hesaba katılmalıdır. Ayrıca alan standardına uysa bile dar ama uzun veya alçak tavanlı koşulların istenen standardı sağlayamayacağı, duvarlar arasında minimum 2 m, taban ve tavan arasında 2,5 m mesafe olması şartının aranacağı belirtilmelidir. Çok kişilik koşullarda kişisel alan hesabına mobilyaların kapladığı alan dâhil edilirken banyo/tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü bu hesaptan ayrı tutulmalıdır. Ayrıca birden fazla mahpusun barındırıldığı her koşuştan en az bir banyo ve tuvalet bulunmalı, bu sıhhi tesisler koşuştan tamamen bölünmüş (tavana kadar) bir alanda bulunmalıdır (AYM, *Cengiz Yetgin*, para. 59).

26. Bununla birlikte bir mahpus için 3 m²'den daha az bir alanın olması hâlinde ise alan darlığı tek başına tutulma koşullarının Anayasa'nın 17'nci maddesinin ihlali sonucunu doğurmasına neden olabilecektir. Tutulma süresinin kısalığı, bir mahpusun yetersiz tutulma koşulları nedeniyle maruz kaldığı ızdırabın veya aşağılanmanın ciddiyetinin değerlendirilmesinde ilgili bir faktör olsa da bu süre tek başına şikâyet edilen muameleyi, diğer unsurların söz konusu hükmün kapsamına sokmak için yeterli olması hâlinde otomatik olarak kötü muamele yasağı kapsamından çıkarmaz. Ağır derecedeki olumsuz tutulma koşulları kısa süreli olsa bile ihlal sonucunu değiştirmeyecektir (AYM, *Cengiz Yetgin*, para. 64-65).

27. Somut olay kapsamında muhatap İdare tarafından iletilen son bilgi ve belgeye göre çoklu koşulların yapısının aynı olduğu; her koşuştan yedi oda olduğu ve sıhhi tesisler hariç olarak bir odanın 12,144 m², ortak yaşam alanının 65,722 m², havalandırma alanının 63,875 m² olduğu belirtilmiştir. Mahpuslar, koşuştan bağımsız olmayan havalandırmadan gün ışığı ile açılıp hava kararınca kadar faydalanabilmektedir. Bu kapsamda asgari kişisel alan hesaplanmasında yedi oda alanı, ortak yaşam alanı ve havalandırma alanı dâhil edilmiştir. Somut olaya ilişkin başvuranın hangi koşuştan, ne kadar süre, kaç kişi ile kaldığına ilişkin ayrıntılı bilgi aşağıdaki tabloda paylaşılmıştır.

Kaldığı Tarih Aralığı	Koşuş	Kişi Sayısı	Toplam Süre (gün)	Kişisel Alan (m ²)
30/11/2018-1/12/2018	C BLOK- ...	35	1	6,13
1/12/2018 - 03/12/2018	C BLOK- ...	-	2	-
3/12/2018 - 23/12/2019	C BLOK- ...	46	385	4,66
23/12/2019 -14/10/2020	C BLOK- ...	49	296	4,37
14/10/2020 - 14/4/2021	E BLOK- ...	66	181	3,25
14/4/2021 - 15/10/2021	E BLOK- ...	41	184	5,23
15/10/2021 - 16/4/2022	E BLOK- ...	42	183	5,10
16/4/2022 - 17/10/2022	E BLOK- ...	38	184	5,64
17/10/2022 - 18/4/2023	E BLOK- ...	42	183	5,10
18/4/2023 - 5/10/2023	E BLOK- ...	46	170	4,66
5/10/2023 - 6/10/2023	F BLOK- ...	4	2	-
6/10/2023 - 7/2/2024 (Ek bilginin talep edildiği tarih)	C BLOK- ...	53	124	4,04

28. Somut olay kapsamında başvuranın Marmara 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı gün sayısı; Kuruma giriş yaptığı 30/11/2018 tarihinden muhatap İdare tarafından gönderilen 7/2/2024 tarihli son bilgi ve belgeye kadar 1896 gündür. Başvuran Marmara 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaya devam etmektedir. Başvuranın koşuşu; yedi oda, ortak alan ve havalandırma alanı olmak üzere toplam 214,605 m²'dir. Başvuran 30/11/2018- 14/10/2020 tarih aralığında yaklaşık iki yıl 4,37 ila 6,13 m² kişisel alana sahip olmuştur. 14/10/2020- 14/4/2021 tarih aralığında altı ay boyunca 3,25 m² kişisel alana sahip olmuştur. 14/4/2021- 7/2/2024 tarih aralığında 4,04 ila 5,64 m² arasında kişisel alana sahip olmuştur.

29. Başvuranın 14/10/2020- 14/4/2021 tarih aralığında altı ay boyunca 3,25 m² kişisel alana sahip olması diğer unsurlara bakılmaksızın kendi başına kötü muamele yasağının ihlal edildiği yönünde güçlü bir karine oluşturmaktadır. AYM'ye göre güçlü karinenin ortadan kaldırılması için aşağıda yer alan üç unsurun bir arada bulunması gerekmektedir:

- Asgari kişisel alanın 4 m²'nin altına inmesi kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmalıdır.
- Bu tür azalmalar yeterli koşuş dışı dolaşım özgürlüğü ve koşuş dışı etkinliklerle desteklenmelidir.
- Mahpus genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmalıdır (AYM, *Fatih Seyis*, B. No: 2018/32269, 14/6/2023, para. 18).

30. Başvuranın en az kişisel alana sahip olduğu 14/10/2020- 14/4/2021 tarih aralığında 4 m²'den az olup,

ceza infaz kurumunda tutulduğu diğer zaman aralıklarında 4 m²'den daha fazla kişisel alana sahip olmuştur. Başvuran dilekçesinde de belirttiği üzere haftada bir saat açık spor sahasından ve bir saat kapalı spor salonundan yararlanmışır. Bunun yanı sıra başvuranın tutulduğu koğuştan bağımsız olmayan havalandırma alanı gün ışığı ile açılıp hava kararınca kadar açık bulunmaktadır. Başvuranın havalandırma alanında gün içerisinde bir süre sınırı olmaksızın bireysel veya toplu şekilde faaliyetler yapabildiği ve yararlanabildiği anlaşılmıştır. Ayrıca koğuştta her odanın penceresi olup başvuranın havalandırma saati dışında da doğal ışığa erişiminin olduğuna ulaşılmıştır.

31. Başvuranın koğuşunda diğer bölümlerden bağımsız ikişer tuvalet ve banyonun bulunduğu, bu kapsamda mahremiyetin ve hijyenin sağlandığı anlaşılmış olup başvuranın dilekçesinde de bu konularda herhangi bir şikayetin yer almadığı görülmüştür. Bununla birlikte başvuranın dilekçesinde kişisel bir yatağının olmadığı, yerde yatmak zorunda kaldığı veya yetersiz yatak olmasından dolayı nöbetleşe uyumak zorunda kaldıkları gibi iddiaları da bulunmamaktadır.

32. Sonuç olarak yukarıda açıklanan uluslararası ve ulusal standartlar, içtihatlar ve gerekçeler kapsamında; başvuranın bir dönemde 4 m²'den daha az kişisel alana sahip olduğu ancak haftada birer saat koğuş dışı açık ve kapalı spor alanlarından faydalanabildiği, gün içerisinde havalandırma bahçesini kullanabildiği, koğuştan ayrı olan tuvalet ve banyo ile hijyen ve mahremiyetinin sağlandığı anlaşıldığından kötü muamele yasağını ihlal edecek asgari ağırlık seviyesine ulaşmadığı değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

30/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye